

A Csillagbölcső Waldorf Óvoda Pedagógiai Programja

mely együtt érvényes a Waldorf-Óvodapedagógiai
Programmal (2012.)

Kecskemét, 2015. április 29.

OM azonosító:203072

Tartalomjegyzék

1	<u>ÓVODÁNK BEMUTATÁSA</u>	<u>3</u>
1.1	<u>AZ ÓVODA ADATAI</u>	<u>3</u>
1.2	<u>ÓVODÁNK BELSŐ FELÉPÍTÉSE</u>	<u>4</u>
1.3	<u>SZEMÉLYI FELTÉTELEK (WOP VIII. fejezet)</u>	<u>4</u>
1.4	<u>TÁRGYI FELTÉTELEK (WOP VIII. fejezet)</u>	<u>4</u>
1.5	<u>FENNTARTÓ</u>	<u>5</u>
2	<u>AZ ÓVODAKÉP</u>	<u>5</u>
3	<u>AZ ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLKITŰZÉSEI ÉS FELADATAI (WOP IV. ÉS IX. FEJEZET)</u>	<u>5</u>
3.1	<u>FELADATAINK (WOP IV. és VII. fejezet)</u>	<u>6</u>
4	<u>RITMUSOK AZ ÓVODÁNKBAN (WOP V. FEJEZET)</u>	<u>7</u>
4.1	<u>ÜNNEPEK RITMUSA</u>	<u>7</u>
4.2	<u>A HÉT RITMUSA</u>	<u>9</u>
4.3	<u>A NAP RITMUSA</u>	<u>10</u>
4.4	<u>NYITVATARTÁS, SZÜNETEK RENDJE (WOP V. fejezet)</u>	<u>11</u>
4.5	<u>DÉLUTÁNOSSÁG (WOP mellékletek)</u>	<u>11</u>
5	<u>ÓVODÁNK KAPCSOLATAI</u>	<u>12</u>
5.1	<u>AZ ÓVODA ÉS A SZÜLŐK KAPCSOLATAI</u>	<u>12</u>
5.2	<u>AZ ÓVODA ÉS AZ ISKOLA KAPCSOLATA</u>	<u>12</u>
5.3	<u>SZAKSZOLGÁLATTAL TÖRTÉNŐ KAPCSOLATTARTÁSI FORMÁK:...</u>	<u>13</u>
5.4	<u>EGYÉB KAPCSOLATAINK</u>	<u>13</u>
6	<u>GYERMEKVÉDELEM (WOP MELLÉKLETEK)</u>	<u>13</u>
6.1	<u>GYERMEK ÉS IFJÚSÁGVÉDELEMMEL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉGEK:...</u>	<u>14</u>
6.2	<u>DIFFERENCIÁLT FEJLŐDÉS SEGÍTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI</u>	<u>14</u>
7	<u>ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK</u>	<u>15</u>
	<u>A Helyi Óvodai Nevelési Program érvényességi ideje:</u>	<u>15</u>
	<u>A Helyi Óvodai Nevelési Program felülvizsgálata:</u>	<u>15</u>
	<u>A Helyi Óvodai Nevelési Program módosításának lehetséges indokai:</u>	<u>15</u>
	<u>Előírás a programmódosítás előterjesztésére</u>	<u>15</u>
	<u>A Helyi Óvodai Nevelési Program elérhetősége és nyilvánosságra hozatala:</u>	<u>15</u>
	<u>A Helyi Óvodai Nevelési Program hatályba lépése</u>	<u>15</u>
	<u>MELLÉKLETEK - ESZKÖZJEGYZÉK</u>	<u>18</u>
	<u>MELLÉKLETEK – ÓVODAI GYERMEKFELVÉTELI ANAMNÉZIS</u>	<u>23</u>

ÓVODÁNK BEMUTATÁSA

Óvodánk, a Csillagbölcső Waldorf Óvoda pedagógiai programja a 12078/1/2013 KIOR számú határozattal elfogadott Waldorf Óvodapedagógiai Program alapján készült a helyi sajátosságokkal kiegészítve.

1.1 AZ ÓVODA ADATAI

- neve: Csillagbölcső Waldorf Óvoda
  - feladatellátási helye: 6000 Kecskemét, Napsugár u. 2.
  - alapító szerve: Csillagbölcső Waldorf Egyesület
  - felügyeleti szerve: Csillagbölcső Waldorf Egyesület
  - óvodavezető: Cseketa Mariann
  - Az óvoda címe: 6000 Kecskemét, Napsugár utca 2.
  - Az óvoda elérhetősége: 20/422-7745
-
- Óvoda e-mail címe: ovoda@csillagbolcso.hu
  - Honlapcím: www.csillagbolcso.hu

1.2 ÓVODÁNK BELSŐ FELÉPÍTÉSE

Óvodánk a városon belül kertvárosi részben, a Hunyadi városban található. Az épület az óvodát fenntartó Egyesület tulajdona, nagy udvarral, fákkal, kerttel övezve, csendes környezetben. A családok Kecskemétről és környékéről érkeznek hozzánk. Az Alapító Okirat szerinti felvehető gyermeklétszámunk 75 fő, maximum 3 vegyes életkorú csoportban. 2 és fél évestől 7 éves korig fogadunk gyermekeket. Hátrányos helyzetű gyermekeket óvodánk fogad, speciális nevelési igényű (SNI-s), és nemzetiségi gyermekeket óvodánk korlátozott számban fogad.

1.3 SZEMÉLYI FELTÉTELEK (WOP VIII. fejezet)

A Waldorf Óvodák Nemzetközi Szövetsége által elismert elméleti és gyakorlati képesítéssel, valamint felsőfokú állami óvodapedagógusi végzettséggel rendelkező óvodapedagógusok látják el a nevelési-oktatási feladatokat. 3 óvónőnk rendelkezik akkreditált Waldorf óvodapedagógusi végzettséggel, 2 pedagógus 2015 év nyarán szerzi meg ezt a képesítést, 1 óvónő állami óvónői és dajkai végzettséggel rendelkezik. 1 óvópedagógus közoktatásvezetői szakvizsgát tesz 2015 júniusában, 1 óvónő mentorpedagógusi szakvizsgát tesz 2016-ban.

Az óvoda vezetését a közoktatásvezetői végzettséget 2015 júniusában szerző óvodapedagógusunk látja el.

Az óvodapedagógus munkáját szakirányú végzettséggel rendelkező dajka alkalmazottak segítik.

Az óvónő és az óvodai nevelőmunkát segítő alkalmazottak összhangban végzik feladataikat.

1.4 TÁRGYI FELTÉTELEK (WOP VIII. fejezet)

Óvodánk a következő tárgyi feltételekkel rendelkezik:

4 óvodai csoportszobában tudjuk fogadni a gyermekeket, melyekhez három megfelelő méretű gyermekmosdó tartozik, öltözőszekrényekkel ellátott folyosórészsel. A tízórai és az uzsonna elkészítése külön melegítőkonyhában történik.

Az udvar 2000 m²-es, több kertrésszel rendelkezik, melyek alkalmasak veteményeskertnek, virágoskertnek, gyümölcsösnek. Több udvari bokor jó lehetőséget kínál a gyermekeknek kuckó építésére, bújócskázásra. Az udvar egy tágas részén remek lehetőség nyílik családi összejövetelekre és ünnepeink megtartására.

A nagymozgások gyakorlására sokféle játéklehetőséget biztosítanak udvari játszóeszközeink (mászófa, hinták, csúszda, homokozók, kerti kiülő). A kerti csap kiépítettsége biztosítja a gyermekeknek a kertgondozás, valamint a víz elemmel való találkozás lehetőségét.

A csoportszobáinkat úgy rendeztük be, hogy megfelelő játékkeretet biztosítsunk minden korosztály számára, életkori igényeket vevő játékokkal és játéklehetőségekkel (babaszoba, babakonyha, „fiúsarok”, mozgáslehetőségek: mászás, csúszda, bordásfal, deszkák, lécek, stb).

Művészeti tevékenységeink külön szobarészen kapnak helyet, ugyanígy közös étkezéseink is.

Játékeszközeink anyaga és minősége a WOP ajánlásait követi.

Játékeszközeink részletes leírását jelen program eszközjegyzéke tartalmazza.

1.5 FENNTARTÓ

2015. februárjában a Waldorf pedagógia iránt elhivatott szülők és pedagógusok közössége megalapította a Csillagbölcső Waldorf Egyesületet, mely mint fenntartó működteti a kecskeméti Csillagbölcső Waldorf Óvodát.

A fenntartó egyesület célja a Waldorf pedagógián alapuló gyermeknevelés népszerűsítése és az ehhez kapcsolódó intézmények fenntartása Kecskemét vonzáskörzetében. Feladata a Csillagbölcső Waldorf Óvoda jogi és gazdasági működésének biztosítása.

AZ ÓVODAKÉP

Waldorf-óvodánk sajátossága,

- szülői akarat és összefogás által jött létre, a szülők tudatosan másként szeretnének fordulni gyermekeik felé,
- a gyermeki jogok figyelembevételével a gyerek mindenekfelett álló érdekét szem előtt tartva a gyerek kiegyensúlyozott fejlődése érdekében törekszünk arra, hogy a gyermeket a családban és az óvodában is az antropozófia emberképén alapuló nevelési hatások érhék,
- a szülőkkel egy olyan nyitott kapcsolat kialakítása, melyben egy őszinte, egymást segítő kommunikáció működik,
- minden családot igyekszünk aktívan bevonni az óvoda életébe: jelenti ez a pedagógiánkban való elmélyülésük megsegítését, hospitálási lehetőség biztosítását gyakorlati tapasztalatok szerzésére,
- biztosítjuk a gyermekközpontú, az egyenlő hozzáférést, az inkluzív, az integrált és az interkulturális nevelést támogató szemléletet és ezen alapuló légkör megvalósulását,
- az érzelmi biztonságot adó légkör, ezért pedagógusaink nyitottak, elfogadóak, pozitív kisugárzásúak, akik törekednek az önfejlődésre.

AZ ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLKITŰZÉSEI ÉS FELADATAI (WOP IV. és IX. fejezet)

A WOP IV. és IX. fejezetében megfogalmazott gondolatok alapján az óvodai nevelés során célunk:

- azt a mély meggyőződést elültetni a gyermek lelkében, hogy a „világ jó” és ezáltal megalapozni bennük az élethez való pozitív viszonyulást,
- a gyerekeket olyan tapasztalatokhoz juttatni, hogy a világ tetteikkel formálható, alakítható, ezáltal erősíteni kezdeményező készségüket, reális önértékelésüket, bizalmukat önmaguk és a világ felé,
- határok között nevelni a gyerekeket úgy, hogy mindenki a saját fejlődési útján a legteljesebben tudja megélni önmagát.

3.1 FELADATAINK (WOP IV. és VII. fejezet)

Az egészséges életmód alakítása

- Az állandóan visszatérő ritmusok a gyermek biztonságérzetét növelik, így biztosítjuk a párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek szervezését (napi, heti, éves ritmus). Ezt szolgálja napirendünk tudatos összeállítása, melyben a koncentráltabb tevékenység után mindig egy szabadabb következik. Ezáltal ritmusa lesz a napnak, melyben a ki és belézés minősége váltakozik, s elég idejük van a világról szerzett tapasztalataik feldolgozására.
- Gabona alapú ételeket készítünk tízóráira, mely megsegíti a gyermek testi fejlődését, s példát adunk egy egészségesebb táplálkozásra, ez által megalapozzuk az egészségmegőrzés szokásait.
- Olyan játéklehetőségeket, tevékenységeket biztosítunk a gyerekeknek, melynek során testi képességeikről, testsémájukról és nemi identitásukról szerezhetnek tapasztalatokat és kialakulhatnak kötődéseik szűkebb és tágabb környezetükhöz.

Szocializációs folyamataik megsegítése

- A legtöbb gyermeknek az óvoda az első intézmény melybe a családi közösségből kilép. A vegyes életkorú csoport sok lehetőséget rejt a szocializációra, a nagyobbak előremutató példájával illetve a kisebbek felé irányuló toleranciával, szokás és normarendszer megalapozásával.
- Elfogadó, bizalmat sugárzó légkör tudja ezt segíteni egy kifinomult, a gyerekek életkorához (3-7 év) igazodó óvónői, dajkai kommunikációval, kooperációval.
- Mindez egy nagycsalád érzetét kelti a gyermekben, ahol érzelmileg biztonságban érezheti magát, s ez megkönnyíti a közösséghez való alkalmazkodást.

Anyanyelvi nevelés és értelmi fejlesztés

A gyermekek életkori sajátosságait szem előtt tartó, az egyéni sajátosságokon alapuló nevelés megvalósítása, amely a gyermeki önérvényesítő törekvések mellett teret ad a gyermek önkifejezésének is.

A Waldorf-pedagógia emberismeretére építve az óvónők egy speciálisan kimunkált gyermekmegfigyelés segítségével valósítják meg ezt a feladatot.

A gyerekek fantáziaerőinek megtáplálása

Ezáltal valósulhat meg, hogy iskolás korra kialakul képzeletük, felnőtt korukra pedig szellemileg kreatív emberré váljanak.

A gyermek iskolaéretté válásának megtámogatása

Az óvónő az inger gazdag környezetet, a sokoldalú tevékenységet biztosítja, melyben a gyermek kipróbálhatja önmagát és fejlődhetnek képességei.

Tudnunk kell, hogy a gyermek általában a hetedik életév végére válik iskolaéretté. Ez az érettség megnyilvánul mozgásában, játékában, a szociális életében és az ehhez kapcsolódó kommunikációban, az anyanyelv használatában, a környezet ismeretében, a számok világában, valamint a mesék, mondókák és versek birodalmában való jártasságában. A gyermekek megnyilvánulásaiból egyértelműen látszik, hogy ki hol tart ezen az úton, s biztonsággal elküldhető-e iskolába.

A szülők megtáplálása a Waldorf-pedagógia nevelési alapelveivel

Szülői köreinken és munkatársaink példamutatásán keresztül ismerik meg pedagógiánk sajátosságait, és ezáltal segítjük őket, hogy mindennapjaikban elfogadóan, segítően, támogatóan tudjanak fordulni gyermekeikhez.

RITMUSOK AZ ÓVODÁNKBAN (WOP V. fejezet)

4.1 ÜNNEPEK RITMUSA

Állandó ismétlődéssel térnek vissza az évkör ünnepei, a természet évszakonkénti változásai és az ezzel összefüggő emberi munkák. A csoportszobában és az évszakasztalon is tükröződik az adott évszak hangulata és az évkörön belüli ünnep jellegzetessége.

A színek, díszek, továbbá a mesék, versek, dalok tartalma és a tevékenységek, munkák jellege mind a gyermek számára érzékelhető szinten arról beszél, hogy milyen időszakban él ő éppen. A természet szüntelen körforgásban éli ritmusát. Mindez megszabja az ember életét, munkáját. A Waldorf-óvodában ünneptől ünnepig ezekkel a ritmusokkal összhangban él az óvónő és a gyermek.

Az év ünnepei:

- Betakarítás (terményünnep)
- Szent Mihály időszaka
- Szent Márton időszaka
- Szent Miklós – Advent
- Vízkereszt – Három királyok időszaka
- Farsang
- Húsvét
- Mennybemenetel
- Pünkösdi időszak
- Szent János időszaka (nyárünnep)

Betakarítás ünnepe (szeptember)- hálaérzés

Évszakasztalunkon a folyamatosan érő gyümölcsök, zöldségek pompáznak, melyekből nap, mint nap felhasználunk a tízórainkhoz és a reggeli csemegéhez.

A nyáron learatott gabonakalászokat kicsépeljük, kis zsákokba gyűjtjük a búzaszemeket, az ocsút visszaadjuk a természetnek. A búzaszárat eltesszük az adventi jászolhoz. Kézi malomban megőröljük a gabonánkat, s e lisztből sütjük az aratási cipónkat.

Formája: Szülőkkel közös ünnep

Mihály-időszak (október)- erőpróba

Ebben az időszakban megjelenő mérleg az egyensúlykeresés jelképe: a fizikai erő és az emberi lélek finomságai között, az értelem és a szív „sugalmái” között, a külső világ erői és a bensőnk morális értékrendje között.

A gyerekek bátorságpróbán vesznek részt játékos formában. Például egyszerű fakardot készíthetünk ágakból, majd egy mese segítségével kipróbálhatják bátorságukat: a királyfi megpróbáltatások során megtalálja a sárkányt, legyőzi és elnyeri méltó jutalmát.

Formája: bátorságpróba és/vagy sárkányeregetés a szabadban.

Márton-időszak (november)- testvéries megosztozás

A felezés, a másik javára való lemondás gesztusát hangsúlyozzuk tettekkel ebben az időszakban.

Elkezdődik a befelé fordulás ideje: lámpásokkal, mécsesekkel is világítunk, ez a fény jelképezi az emberi lény legbensőbb magját.

Például a közösen sült Márton-cipókat megosztjuk egymással.

Törpevárat építünk a gyerekekkel, a törpék kincsét keressük.

Formája: Szülőkkel közös ünnep

Advent (december)- befelé fordulás, önvizsgálat a várakozás időszaka. Kivárni dolgokat vagy képesnek lenni a várakozásra, gyakran nehezünkre esik. A várakozás megtanít minket az idővel való bánásmódra. Kívánságaink, terveink megvalósítása időt, kitartást igényel, a türelmetlenséget le kell győzni. A gyerekek átélik a kivárást.

A karácsonyra várakozunk, lelkiekben előkészülünk. A belső nyugalmat és a csendet, amely a lelki béke alapfeltétele, tudatosan próbáljuk az adventi időszakban megteremteni.

Szent Miklós – a születés előhírnöke

Aranydiót rejt a gyerekek cipójébe. Közös ajándékot hoz egy zsákban az egész csoportnak. Az aszalt gyümölcsök, a magok együttes elfogyasztása a közösségi érzést erősíti. Az Aranykönyvből pedig biztató és előremutató dolgokat olvashatunk ki.

Adventi koszorúkon a gyertyák fényesen világítanak, míg a szülőkkel adventi dalokat énekelünk reggelente. Csak a gyertyák világítanak. A gyerekekkel elkészítjük az adventi kertecskét, kövekből, mohából, fakéregből, termésekből, dióhéjból, viaszgyurmából. Minden nap felbontásra kerül egy üzenet az angyalpostából, névre szólóan. Az évszakasztalon négy lépcsőben jelenik meg az adventi kép: kőzet, növény, állatvilág és karácsonykor az ember.

Formája: csoportos előkészület, maga az ünnep családi körben

Vízkereszt, Három királyok időszaka (január)- nemesítjük a lelkünket

Pozitív emberi tulajdonságokat erősítünk a gyermekekben: jólelkűség, empátia, segítőkészség, lemondás... A gyerekekkel szerepjáték során elevenítjük fel a három király történetét.

Évszakasztalunkon gyapjúbábok által tesszük a gyerekek elé a történet képeit.

Formája: csoportos

Farsang (február)- vidámság- öröm, az átváltozás megélése

Egy konkrét téma köré szervezzük a farsangi mulatságunkat, a helyszínt, a díszletet, az egyszerű öltözetet folyamatosan készítjük együtt a gyerekekkel, szülőkkel.

Ezen a vidám napon batyus lakomát tartunk. A nap ékessége a farsangi fánk közös elfogyasztása.

Formája: csoportos, esetleg óvodaszintű, tetszés szerint.

Húsvét (március-április) - újjáéledés

Az ünnep tartalma ebben az életkorban még nem felfogható a gyermek számára. Ezért szimbólumokkal, természetben végzett tevékenységekkel jelképezzük.

Például: A húsvéti búzamatot elvetjük a gyerekekkel. A húsvéti búzafű egy tojással szép dísz lesz az otthoni asztalnak.

A tojás adja a remény magvát egy új élethez.

A mag csíráztatása az új élet kezdetét szimbolizálja.

Zöldségmagokat, palántákat, virágokat vetünk az óvoda kertjében a gyerekekkel.

Formája: kerti munka, kifújtt tojások díszítése.

Mennybemenetel (május)- átváltozás, szárnyalás

Hasonlóan a Húsvéhoz, szintén csak jelképeket használunk ebben az időszakban. Pillangó, eső, felhő, szél, szivárvány jelennek meg a tevékenységi formáinkban, meséink, dalaink, verseink tartalmában.

Az átváltozás jelentőségét szimbolizálja az ünnep napjának reggelén megjelenő arany szín az évszakasztalon.

Az udvaron virágmagokat, palántákat még vethetünk ebben az időszakban. Rendszeresen gondozzuk a kertünket, és gyönyörködünk munkánk eredményeiben.

Formája: tetszés szerint, csoportos. Családokkal közös kirándulás is tervezhető csoportszinten.

Pünkösöd (május) - tűz, közösséghez tartozás érzése

Ebben az ünnepkörben azokat az érzéseket erősítjük leginkább a gyermekekben, melyek a csoport közösséggé formálódását segítik.

Szimbólumként megjelenik a fehér galamb, a piros szín.

Tevékenységeink témája, tartalma a madarak.

Formája: csoportos

János-időszak (június)- kifelé fordulás, kifelé áradás

Ebben az időszakban igyekszünk minél több időt a szabadban tölteni a gyerekekkel. Megéljük a négy elem minőségeit: a tüzet: érzékeljük a nap melegét, a vizet: locsolunk, pancsolunk, a földet: homokozunk, sarazunk, a levegőt: labdázunk, buborékot fújunk, figyeljük a bogarak, pillangók röptét, színességét.

Formája: nagy vigasság keretében: táncolunk, bábozunk, szülőkkel, gyerekekkel együtt, kint a természetben, vagy az óvodaudvaron.

4.2 A HÉT RITMUSA

A hét minden napjához kötődik egy-egy művészeti tevékenység. Az óvodai csoportok saját rend szerint alakíthatják ezeket a heti tevékenységeket, például:

Hétfő: rajzolás viaszkrétával

Témához nem kötötten, önállóan tevékenykednek a gyerekek. Ez a tevékenység segíti a hétfő utáni visszaérkezést az óvodába, a gyerekek gyakran rajzolják le hétfői élményeiket.

Kedd: gyurmázás viaszgyurmával

A gyerekek mindent megformálhatnak, amit akarnak.

Szerda: gyapjúkép készítése

Átmenetet biztosít a plasztikus formázás és az akvarell festés között.

Csütörtök: a sütés, mint formálási tevékenység

A hetenkénti cipó vagy kalácssütés alkalmat ad tésztával dolgozni, azt megformázni és kisütni.

Péntek: festés a három alapszínből vizes alapra akvarellfestékkel

A tevékenység lényege a színélmény átélése, mert a víz és a festék találkozásának, illetve új szín létrehozásának öröme hatja át.

A ritmusok az étrendben is megjelennek. Havi változásban mindig az idényjellegű zöldségek, gyümölcsök szolgálnak táplálékkul, a hét napjait pedig a feldolgozott gabonafajták különböztetik meg. Hétfőn rizs, kedden árpa, szerdán köles, csütörtökön rozs, pénteken zab alkotja lehetőségeinkhez mérten tízóraink és uzsonnánk alapanyagát.

4.3 A NAP RITMUSA

A csoportvezető óvónő a következő szempontok figyelembe vételével maga állítja össze a csoportja napirendjét, az Óvónői Konferencia egyetértésével.

A napirend készítés elvei:

- az érzelmi biztonság megteremtése a gyermekben a rendszeresen visszatérő ismétlődésekkel,
- a játékidő és szabad játék védelme,
- a csoport életkor szerinti összetételének figyelembe vétele,
- a gyermeki szükségletek és életkori sajátosságok figyelembevétele,
- „mindenre legyen idő” - megvalósítása a folyamatossággal,
- a szabad és kötött tevékenységi formák ritmikus váltakoztatása,
- rugalmasság is jellemezze, de változtatni a napirend folyamatosságán csak nagyon indokolt esetben lehet (pl. esős nap, ünnep, kirándulás)

AJÁNLOTT NAPIREND:

- Gyermek fogadása, csemegézés gyümölcsökből, zöldségekből,
- Szabad játék,
- Közben művészeti tevékenység vagy az ünnepkörre jellemző aktuális kézműves tevékenység zajlik (adott csoportban a napra jellemző művészeti tevékenység)
- Rakodó
- Tízórai (csoportszokás szerint közös vagy egyéni és folyamatos is lehet)
- Székkör: beszélgetés például az időjárásról, öltözködésről,
  - aktuális eseményekről, gyerekek élményeiről, a gyerekek számba veszik egymást, a hiányzó társaikat,
  - versek, énekek az időszerű ünnepre készülve, helyhez kötött mozgással kísérvé,

- Ritmikus körjáték: nagymozgások, versek, dalok, mesék nagymozgásokkal kísérvé, körjátékok, utánzó játékok (mindezeket esetleg történetbe ágyazva, egymással tartalmilag, hangulatilag összefüggésben).
- Szabad udvari játék
- Ebédelés
- Mesehallgatás, délutáni pihenés
- Uzsonnázás
- Szabad játék, udvari játék
- Gyermek hazabocsájtása

4.4 NYITVATARTÁS, SZÜNETEK RENDJE (WOP V. fejezet)

Óvodánk a szülők munkaidejéhez alkalmazkodva nyit, s a kora délelőtti játékidő alatt minden gyermek megérkezik. Ennek a betartását az óvónők kéri a szülőktől, hogy a megfelelő idejű benti szabad játékokra lehetősége legyen minden gyereknek.

Óvodánk pedagógusai tájékoztatják a felvételi beszélgetésen a szülőket arról, hogy a gyermek érdeke megkívánná, hogy délben hazamehessen, mert maga a csoportban tartózkodás is fárasztó számára. Szociális okokból az óvodánkba járó családok nem tudják ezt gyermekeik számára biztosítani, így óvodánk vállalta a délutáni nyitva tartást.

A WOP ajánlása alapján negyedévente szüksége van a gyermeknek hosszabb évközi szünetekre, amikor az óvodában szerzett tapasztalatait beleviszi saját életébe és feldolgozza azokat.

Ezek rendszerint: őszi, téli, tavaszi szünet, általában hat-nyolc hetenként. Előzetes tájékozódás alapján, amennyiben a családoknak nem megoldható a gyermekük elhelyezése a szünet idejére, ügyeletet tudunk biztosítani ezekben az időszakokban.

4.5 DÉLUTÁNOSSÁG (WOP mellékletek)

Óvodánk egész napos óvodaként működik. Az ebédet követő pihenőidőt és az azt követő délutáni étkezést minden kisgyermek saját csoportjában, a délutános óvónővel tölti. A déli pihenőidő a mesehallgatás, gyertyagyújtás meghitt hangulatával veszi kezdetét, megkönnyítve így az álomba merülést a gyermekek számára. Minden gyermek az ágyban tölti a nap ezen részét, ám a nagyobb gyermekek életkorukból kifolyólag esetleg nem alszanak, hanem pl. valamilyen kézműves tevékenységgel (körmöcskésés, fonás, varrás) foglalják el magukat.

Az óvónők ez idő alatt hasonló foglalatosságokat, pl. játékjavítást, játékkészítést végeznek. Halk énekkel ébresztjük a gyerekeket, az ágyakat együtt rakodjuk el. A nagyobb gyerekek segítenek ilyenkor a kisebbeknek az öltözködésben, ébresztésben is. Ezt követően közös uzsonnázásra kerül sor.

A nap hátralévő részét lehetőség szerint az udvaron töltjük, szabad udvari játék, esetleg kertészkedés keretében. Innen veszünk búcsút a gyerekektől, és adjuk át őket az érkező szülőknek.

ÓVODÁNK KAPCSOLATAI

5.1 AZ ÓVODA ÉS A SZÜLŐK KAPCSOLATAI

Pedagógiánk hangsúlyozza, hogy az óvoda pedagógusai és a szülők kölcsönösen ajánljanak fel és fogadjanak el egymástól folyamatos együttműködést. Ez a gyermekre irányul és a gyermek javát szolgálja.

Formái:

- Óvodánkba való felvételkor beszélgetés a szülőkkel (fontos, hogy apa, anya is jelen legyen). Alapvető kérdés, hogy mi hozta őket az intézményünkbe, mennyire ismerik a Waldorf-pedagógiát. Majd külön tájékoztatást kapnak a gazdasági, jogi működésünkről és a szülő-intézmény kapcsolatáról.
- Lehetőséget biztosítunk a jelentkező szülőknek egy előzetes hospitálásra minden csoportunkba, hogy betekintést nyerhessenek napirendünkbe, a gyerekekkel való bánásmódunkba.
- Baba-mama csoportunk működik, ahol heti egy alkalommal a délelőtti életünk egy részéből kapnak ízelítőt az érdeklődő családok, és két óvónőnkkel beszélgethetnek pedagógiánkról, nevelési helyzetekről.
- Havonta egyszer szülői estet tartunk, ahol ismerkedünk a Waldorf-pedagógiával, nevelési helyzetekről beszélgetünk, művészeti tevékenységet folytatunk.
- Év közben fogadóórákat biztosítanak az óvónők a szülőknek, hogy aktuális kérdéseiket meg tudják beszélni.
- Az óvónő beszélgetést kezdeményez a szülőkkel, ha a gyermek állapota, viselkedése indokoltá teszi.
- A szülők aktívan részt vesznek az ünnepek megszervezésében, nyitott ünnepek lebonyolításában.
- Az óvoda rendszeres takarításában, mosásban, varrásban, stb. igény szerint aktív szerepet vállalnak a szülők.

- Közös, családi programok szervezése, óvodán kívül a családok egymás közti kapcsolatának erősítésére is teremthetünk lehetőséget (kirándulás, főzés, iskolalátogatás stb.).

5.2 AZ ÓVODA ÉS AZ ISKOLA KAPCSOLATA

Óvodánk pedagógusai, igény szerinti közös pedagógiai munkát vállalnak a Waldorf Iskola tanítóival, velük pedagógiai kérdésekben együttműködve. Különös tekintettel a beiskolázási időszakra, illetve az ehhez kapcsolódó tevékenységekben (pl. Iskolanyitogató programjai). A mindenkori elsős osztálytanítónak lehetőséget biztosítunk a hospitálásra, hogy az osztályába kerülő gyermekeket óvodai környezetükben is megismerhesse.

5.3 SZAKSZOLGÁLATTAL TÖRTÉNŐ KAPCSOLATTARTÁSI FORMÁK:

Speciális, gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

- Logopédiai Intézet:

Képviselője félévenként személyes látogatást tesz óvodánkba. Egyéb esetekben személyes megbeszélés alapján történik a segítségnyújtás.

- Nevelési tanácsadó:

Folyamatos a kapcsolattartás, szükség szerint szaksegítség nyújtása (pl. fejlesztő, pszichológus)

- Védőnő:

Folyamatos kapcsolattartás, szükség szerint bármikor rendelkezésre áll.

5.4 EGYÉB KAPCSOLATAINK

Óvodánk a következő intézményekkel, szervezetekkel tart fent szakmai kapcsolatot:

- Kecskemét Város Önkormányzata,
- Magyar Waldorf Szövetség, - (Óvodaműködtetési Konzultációk),
- Waldorf Ház,
- Kiskunfélegyházi Waldorf Óvoda,
  - Hospitálók fogadása,
- Szegedi Waldorf Óvoda,
  - Hospitálók fogadása,
- Dunaújvárosi Waldorf Óvoda,
  - Hospitálók fogadása,
- Egyéb Waldorf óvodakezdeményezések mentorálása,
- Mihály Kertje Kecskeméti Waldorf Iskola,

GYERMEKVÉDELEM (WOP mellékletek)

A gyermekvédelem elsősorban az óvoda képviselőjének és a gyermekvédelmi felelősnek a feladata. BKMÖ Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatának munkatársa tanácsadóként segíti óvodánk családait. Munkáját pedagógusaink együttműködésével végzi. Fenntartó Egyesületünk lehetőséget nyújt az óvodába járó családoknak arra, hogy kedvezménykérelemmel éljenek, így segítve őket abban, hogy gyermekeik részesülhessenek a Waldorf Pedagógiai nevelésben.

6.1 GYERMEK ÉS IFJÚSÁGVÉDELEMSEL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉGEK:

A jelenleg hatályos törvényi és tartalmi szabályozókban rögzített gyermeki jogok, nevelési alapelvek, célok és feladatok egymásra épülve megerősítik, hogy:

- az alapvető gyermeki jogok, szabadság tisztelete, az életkori, és az egyénileg eltérő, sajátos szükségletek kielégítése a gyermek legegységibb érdeke, fejlődésének, fejlesztésének alapja,
- a gyermek jogai, szükségletei, igényei érvényesülésének feltétele, hogy a pedagógus kötelességének érezze azok biztosítását a nevelés teljes folyamatában, a nevelés teljes eszközrendszerével, amelyben domináns az egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés átfogó tervezése, és a szülővel való együttműködés a teljes személyiségfejlődés-fejlesztés, az iskolai alkalmassághoz szükséges testi-lelki-értelmi fejlettség elérése érdekében.

Indokolt esetben, a gyermek érdekében az óvoda kapcsolatot vesz fel az illetékes családsegítő,- és gyermekvédelmi szervezettel, megfelelő szakemberekkel, fejlesztőpedagógusokkal.

(Gyermekvédelmi tevékenységünket a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1993.évi LXXIX. törvény a közoktatásról és ennek 2003. évi LXI. módosítása és a végrehajtáshoz kapcsolódó jogszabályok határozzák meg).

6.2 DIFFERENCIÁLT FEJLŐDÉS SEGÍTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI

Szülőkkel való megbeszélés konkrét esetről, szülők felvilágosítása tanácsadás szociális lehetőségekről, a pedagógiai eszközökkel törekedni a káros hatások megelőzésére.

- belső segítség: reggeli ügyelet az óvodában a korán érkező gyerekeknek,
- külső segítség lehetőségeinek felajánlása: logopédus vagy fejlesztő pedagógus segítése, a rászoruló gyermekek egyéni fejlesztési lehetőségeinek biztosítása, egészségügyi ellátások (Nevelési Tanácsadó, Családsegítő Szolgálat, Gyermekjóléti szolgálat) lehetőségének biztosítása.

ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

A Helyi Óvodai Nevelési Program érvényességi ideje:

2015. szept. 1. – visszavonásig

A Helyi Óvodai Nevelési Program felülvizsgálata:

- Ha a törvény másképpen nem rendelkezik, legfeljebb 5 évenként szükséges programunk felülvizsgálata.

A Helyi Óvodai Nevelési Program módosításának lehetséges indokai:

- ha a vonatkozó jogszabályokban változás áll be,
- szervezeti átalakítás,
- A partnerközpontúság jegyében az óvodai szülői képviselet kezdeményezésére,
- ha a nevelőtestület legalább 1/3-a módosítási javaslatot nyújt be az Óvónői Konferenciának.

Előírás a programmódosítás előterjesztésére

- írásbeli előterjesztés az óvoda vezetőségének és egyidejűleg az Óvónői Konferenciának,
- részletes szóbeli előterjesztés nevelőtestületi értekezleten.

A Helyi Óvodai Nevelési Program elérhetősége és nyilvánosságra hozatala

- A megismerhetőség folyamatos biztosításának érdekében a Helyi Óvodai Nevelési Program az intézmény épületében a szülők faliújságján az egész nevelési év során megtekinthető,
- Nyilvános dokumentum, mely az óvoda honlapján a Különös közzétételi lista dokumentumai között szerepel.

A Helyi Óvodai Nevelési Program hatályba lépése

- A Helyi Óvodai Nevelési Program a kihirdetés napján lép hatályba.
- A hatályba lépést követően az intézmény valamennyi dolgozója óvodai nevelő munkáját a Helyi Óvodai Nevelési Program alapján végzi.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
Budapest, 2010.

Rudolf Steiner: Általános Embertan
Budapest, 2008.

Vekerdy Tamás: Kicsikről- nagyoknak
Budapest, 2008.

Waldorf Óvodapedagógiai Program, Magyar Waldorf Szövetség
Budapest, 2012.

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

Intézmény OM - azonosítója:	Készítette: ..... Cseketa Mariann
Legitimációs eljárás - Az érvényességet igazoló aláírások:	
Elfogadta: ..... <i>Nevelőtestület/óvónői kollégium nevében</i>	Szakértette: ..... <i>Kaszás Katalin</i>
Jóváhagyta: ..... <i>óvodavezető</i>	
Egyetértését kinyilvánító: ..... <i>fenntartó képviselője</i>	
Hatályos a kihirdetés napjától:	
A dokumentum jellege: Nyilvános Megtalálható: Óvoda nevelői szobájában (Eredeti példány)	

MELLÉKLETEK - ESZKÖZJEGYZÉK

I. Helyiségek

Eszközök, felszerelés	Mennyiség
1. Csoportszoba	4
2. Tároló (szertár)	2
3. Óvónői szoba (iroda és öltöző is egyben)	1
5. Gyermekek öltöző	2
6. Gyerme mosdó, WC	3
7. Felnőtt mosdó, WC	1
8. Bejáratok, közlekedők, előtér	2
9. Játszóudvar, kertekkel	1 (2000nm)

II. Helyiségek bútorzata és egyéb berendezési tárgyai

Csoportszoba

Eszközök, felszerelés	Mennyiség
Óvodai összecsukható fektető (fém-textil)	50db
matrac (szivacs, kókusz)	25db
Gyermekszék fenyőből	60db
Gyermekasztal fenyőből	20db
Fényvédő függöny	14db
Szőnyeg (gyapjú, pamut)	15 db
Játéktartó szekrény, polc (tömör fából állvány, paraván, térelválasztó funkcióval, nádból, vesszőből)	8
Fektető tároló beépített szekrényben	2
Gyermekméretű párnák, takarók, huzatok (halvány, kis mintás, pamut), (egész napos óvodában)	Gyermeklétszám szerint, szülő biztosítja
Évszakasztal	3
Hőmérő	6
Felnőtt szék	6
Textiltároló (vesszőkosár vagy tömör fából készült polc)	6
Edény és evőeszköz-tároló (komód v. polc)	3

Szeméttartó 3

Óvónői szoba

Eszközök	Mennyiség
Íróasztal és szék	6
Könyvszekrény	3
Íratszekrény (zárható)	3
Telefon	1
Számítógép	1
Nyomtató	1

Gyermeköltöző

Eszközök	Mennyiség
Öltözőszekrény cipőtartóval, ülőpaddal fenyőből, ruhatárolóval és fogassal (dupla rekeszes)	35
Cipőtároló (öltözőszekrényvel egyben)	35
Öltözőpad (öltözőszekrényvel egyben)	35

Gyermekmosdó, WC

Eszközök, felszerelés	Mennyiség
Gyermekmosdó, WC	9-9 db
Törölközőtartó	75

Játsszóudvar

Eszközök	Mennyiség
Virágágyások, konyhakert, fák, bokrok, kerti szerszámok, kerti csap, farönkök, kerti asztalok, padok	1 kerti csap slaggal, 1 felnőtt ásó, 1 felnőtt lapát, 1 lombseprű, 1 talicska, 3 vödör, 4 seprű lapáttal, 4 locsolókanna, 1 fedett kerti kiülő, 20 gyermek kerti szerszám
Homokozó és tartozékai	2
Takaróháló	2

(a homokozó használaton kívüli lefedéséhez)

Mozgásigényt kielégítő eszközök
(hinták, mászóakák, rönkök, kötelek)

3 hinta, 3 függőhinta, 1
csúszda, 2 mászófa, 6 rönk, 2
mászóka, 1 mászódeszka, 1
kötéllétra

III. Tisztálkodási felszerelések

Eszközök	Mennyiség
Egyéni tisztálkodószerek (fogkefe, fogmosópohár)	Minden gyermeknek
Fogmosópohár-tartó polc	3
Törülköző	75
Abrosz vagy textil alátét	40

IV. A Felnőttek munkavégzéséhez szükséges eszközök

Eszközök	Mennyiség
Vasaló	2
Vasaló állvány	1
Takarító eszközök (partvis-lapát, mop vödörrel)	6
Hűtőgép	2
Porszívó	2

V. Melegítőkonyha eszközei

Eszközök, felszerelés	Mennyiség
Tányérok, poharak, bögrék, evőeszközök	75
Konyharuhák	15
Melegítő lábasok, fazekak	15
Tálaló tálak, jénai és porcelán tálak	9
Kenyeres kosarak, tálcák, kancsók	3-3 mindenből, csoportonként

Szeletelő kések, merőkanalak, vágódeszkák

3-3 mindenből,
csoportonként

VI. A Nevelőmunkát segítő játékok és egyéb eszközök

Nevelőmunkát segítő játékok

Eszközök, felszerelés

Mennyiség

Különbéféle játékformák (mozgásos játékok, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, dramatizálás és bábozás, barkácsolás) eszközei:

Csoportonként mindegyikből min. 5 db
25 db filcállat, 12 filc állóbáb, 25 vesszőkosár

textíliák, gyapjú len, vászon, pamut, bársony selyem, színes-gyapjú, kosarak, üvegek, kuckók, koronák, palástok, bábuk, babák, filc állatok.
(Minden játék természetes anyagból készült.)

Mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök:
botparipák, lókantárok, labdák, kötelek.

csoportonként 5 db
2 gyermekcsúszda mászókéval, 3 bordásfal, 5 egyensúlyozó deszka

Ének, zene, énekes játékok eszközei:
rézharangok, xilofonok, hárfa, csörgők, bot, fúvós, pengetős hangszerek.

25 db

Értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök:
kagylók, fenyőtoboz, kövek, kavicsok, gyökerek, fakéreg, ásványok.

csoportonként 5-5 db mindenből

Ábrázoló tevékenységet fejlesztő anyagok, eszközök:
méhviasz gyurma és kréta;
színes gyapjú, filc gyapjútáblák;
méhviasz lapok;
rajztábla tartó, akvarell festék, vastag ecset, szivacs, rajztábla;
természetes alapanyagú fonalak.

csoportonként, gyermeklétszámnak megfelelő mennyiségben

A természeti – emberi – tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok:
kristályok, ásványok, kövek különféle

A gyermeklétszám figyelembevételével,
csoportonként 3 babakocsi, 3-4

méretben és mennyiségben;
rongybabák, kötött vagy nemezelt;
babaház, babakocsi, bababútorok,
babakonyhai eszközök.

Waldorf-baba, babaruhák.+
gyermekkonyha mosogatóval,3
babaszoba 6 székkal, 6 polccal.

Munkajellegű tevékenységek eszközei:
kézimunka kellékek, satupad,
szerszámok;
a sütés eszközei: kötények, formák,
sodrófák:
gyúródeszka, teknő, malom;
takarítóeszközök, felnőtt és gyermek
méretben.

30 db kötény, 15 sodrófa,3 fateknő, 1
malom

Nevelőmunkát segítő egyéb eszközök

Eszközök, felszerelés	Mennyiség
Hangszer pedagógusoknak	6 db
Hangszer gyermekeknek	25 db

VII. Egészség és munkavédelmi eszközök

Eszközök, felszerelés	Mennyiség
Étel – mintavétel (üvegtartály) készlet	12 db
Mentőláda	1
Gyógyszerszekrény (zárható)	1 Óvodánként 1
Munkaruha	6
Tűzoltó készülék	2

MELLÉKLETEK – ÓVODAI GYERMEKFELVÉTELI ANAMNÉZIS

I. A gyermek személyi adatai

- A gyermek neve, születési helye és ideje (év, hó, nap), lakhelye.
- Szüleinek neve, születési ideje, foglalkozása, telefonszáma (otthon, munkahelyen ill. mobil), napi munkaidő-beosztása.
- Testvéreinek neme, születési éve.

2. Gyermekvárás, szülés, csecsemőévek

- Milyen volt a gyermekjövételének híre (tervezett vagy „váratlan” volt-e a fogantatás; egyéb körülmények)?
- Hogyan fogadta családja érkezésének hírét (férj, nagyszülők, testvérek)?
- Hány hónapig hordta őt édesanyja?
- Milyen volt az áldott állapot, voltak-e rendellenességek?
- Milyenek voltak születési körülményei (az édesapa jelen volt-e, otthoni vagy hagyományos kórházi szülés volt-e; milyen kapcsolat volt a szülésben segédkezőkkel, kórházi személyzettel)?
- Voltak-e rendellenességek születésének folyamatában (elhúzódó szülés, fogó, vákuum, császármetszés, koraszülés, más események)
- Édesanyjával maradt-e vagy újszülött-osztályra került?

- Meddig táplálta édesanyja anyatejjel, kapott-e tápszert; mikor tértek át a szokásos étkezésre?
- Hogyan telt első időszaka (sírós vagy nyugodt stb. volt-e a baba; átaludta-e nyugodtan az éjszakát)?
- Fejlődésének melyek voltak a főbb szakaszai (mikor bújt ki az első foga; hány hónaposan állt fel először; mikor mondta ki az első szót)?
- Első 12 hónapjára visszagondolva, milyen kép jut róla eszükbe szüleinek?

A kisgyermekkor

- Kivel töltötte a gyermek első 3 évét és miért (édesanyja, nagyszülő, nem családtag)?
- Mikor lett szobatiszta, hogyan zajlott le az átszokás?
- Milyen kisgyermekkori betegségeket esett át (azok ideje, lefolyása)?
- Milyen jelenlegi egészségi állapota?
- Járt-e bölcsödébe (ha igen, miért, hány éves kortól, milyen volt a beszoktatás, hogy érezte magát)?
- Mikor mondta ki az „én” ill. az „enyém” szót?
- Milyen lakásban élt ebben az időszakban (lakótelep, kertés ház stb.)?
- Hányan és kik laktak egy fedél alatt (milyen volt a kapcsolatok minősége)?

- Ha vannak testvérei, hogyan illeszkedett be közéjük?

- Ha körülötte voltak — a testvéreken kívül — más kisgyermek is, szívesen kapcsolódott-e hozzájuk vagy inkább elmélyedni szeretett?

- Járt-e már korábban óvodába (ha igen, hány éves kortól, milyen volt a beszoktatás, hogy érezte magát: szívesen járt, közömbös volt vagy muszájként élte meg; milyen volt kapcsolata a társakkal és az óvónővel)?

- Milyen a közösséghez való viszonya (visszahúzó, átlagos, vezéregyéniség stb.)?

- Vannak-e állandó játszótársai (ha igen, milyen velük a viszonya)?

- Mit játszik legszívesebben, mivel szeret otthon játszani (építőköcska, baba, autó; rajzolni, festeni, barkácsolni szeret stb.)?

- Mik a kedves/kedvenc játéktárgyai?

- A nyugodtabb vagy a mozgalmasabb játékokat részesíti-e előnyben?

- Mik az alapvető jellemvonásai (szeret-e középpontban lenni; könnyen vagy nehezen teremte kapcsolatot; szeret-e beszélni vagy szívesebben hallgat)?

- Milyenek az alvási szokásai (alszik-e délután, mikor alszik el este; milyen álma van; kivel alszik közös szobában)?

- Mely szülői tevékenységekbe kapcsolódik be szívesen, melyektől húzódozik?

- Néz-e tévét (ha igen, szereti-e, mik a kedvenc műsorai, mennyi időt tölt a tévé/videó előtt)?

- Vannak-e számítógépes játéka (ha igen, mennyit játszik velük)?

- Mik a kedvenc ételei (milyen ételeket részesít előnyben)?

- Hogyan telik egy átlagos napja (ébredéstől lefekvésig)?

- Hogyan zajlik esti lefekvése (szoktak-e mesélni neki este/napközben, könyvből/emlékezetből/kitalált történeteket)?

- Változtak-e lakás- és életkörülményei ezen időszak alatt?

- Hogyan jellemezhető családja (otthonülős, kirándulós, nagy baráti társasággal rendelkező, programokra nyitott, sportos stb.)

- *Milyen a kapcsolata a természettel (vannak-e körülötte növények, állatok; szeret-e kertészkedni, virágápolásban segédkezni)?*

- *Milyen a kapcsolata a környezeti tárgyakkal (vigyáz rájuk, félti őket stb.)*

- *Milyen tilalmakat fogalmaztak meg számára ebben az időszakban, hogyan reagált azokra?*

4. A gyermek alkata

— *Hogyan viselkedik a gyermek kisebb, nagyobb gyerekekkel, felnőttekkel?*

— *Hogyan viseli, ha szülei hosszabb időre magára hagyják?*

— *Milyen az alaptermészete? (lobbanékony, hevesen reagál, dühössé válik, elszánt, szívesen birkózik nehézségekkel, vezérkedésre hajlamos; csendes, visszahúzódó, félénk, együtt érző, segítőkész, alkalmazkodó, idegenkedő, szomorkodásra hajló; vidám, nyüzsgő, nyughatatlan, minden lében kanál; rövid ideig van türelme a dolgokhoz, igényli a változatosságot; sok barátja van, társasági ember; nyugodt, kiegyensúlyozott; nehéz kihozni a sodrából, ragaszkodik a megszokott dolgokhoz, lassú mozgású; szereti a hasát, szívesen csipeget az étkezések között is stb.)*

— *Milyen a haja, szeme színe?*

— *Milyen testalkatú (vékony, gömbölyded, átlagos felépítésű; alacsony, közepes vagy nyúlánk stb.)?*

— *Milyenek érzékszervei, testi egészsége (szemüveges, liszt-érzékeny stb.)?*

5. A jelentkezés indoklása

— *Honnan ismerik a szülők Waldorf-pedagógiát, milyen szempontok alapján döntöttek a jelentkezésről; közös elhatározás volt-e ez?*

— *Milyen elképzeléseik, elvárásaik vannak az óvodával kapcsolatban?*

— *Mit szeretnének még a gyermekükről elmondani; milyen, a jelenlegi időszakra vonatkozó megjegyzéseket; kiegészítéseket, tájékoztatást kívánnak hozzáfűzni?*